

Miljø- og
Fødevarerministeriet

Natur- og Miljøpolitisk redegørelse

Februar 2020

Udgiver: Miljø- og Fødevareministeriet

Redaktion: Erik Jessen

Forsidefoto: Colourbox

ISBN: 978-87-7120-117-8

Indhold

Forord	4
Indledning	5
1. Overordnet vurdering	6
2. Arealanvendelse	8
2.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019	8
3. Luftforurening	10
3.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019	10
4. Vandforsyning	12
4.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019	12
5. Vandmiljø	13
5.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019	13
6. Klimaforandringer	15
6.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019	15
7. Natur- og biodiversitet	17
7.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019	17
8. Naturressourcer	19
8.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019	19
9. Miljø og sundhed	21
9.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019	21
10. Produktion, forbrug og affald	22
10.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019	22

Forord

Naturen og miljøet optager mange af os danskere, og det er der ikke noget at sige til. For der er nok af udfordringer at tage fat på. Danmarks biodiversitet og drikkevand er under pres, og samtidig forbruger vi flere ressourcer, end kloden kan holde til.

Det fremgår også af Natur- og Miljøpolitisk redegørelse. Redegørelsen opsummerer de mest markante politiske initiativer på området i de senere år og frem til den nuværende regerings tiltrædelse. Natur- og Miljøpolitisk redegørelse følger samme opbygning som den nye digitale Miljøtilstandsrapport [miljøtilstand.nu](https://miljotilstand.nu), der skal gøre det enkelt for danskerne at følge med i naturens og miljøets tilstand.

Regeringen er bevidst om udfordringerne. Derfor har vi allerede vedtaget et bindende mål om at reducere udledninger af drivhusgasser med 70 procent i 2030 og sat penge af til flere grønne initiativer på finansloven. For eksempel vil der blive etableret en Grøn Fremtidsfond, som blandt andet skal bidrage til en national og global grøn omstilling gennem udbredelse af ny teknologi og vedvarende energi.

Der er også indført en tredobling af afgiften på engangsservice og på bæreposer af plastik og papir samt en minimumspris på alle typer bæreposer. Her til kommer et forbud mod helt tynde plastikbæreposer. Disse initiativer skal bidrage til at nedbringe mængden af affald.

Samtidig styrker vi det grønne diplomati, så Danmark kan kæmpe for regeringens grønne dagsorden internationalt.

Danmark skal også have en rig og mangfoldig natur. Vi skal have urørte skove med krogede, gamle træer. Vi skal have åbne overdrev med sjældne orkideer og våde enge med et mangfoldigt fugleliv. Derfor vil regeringen udlægge flere skovområder til urørt skov, lave en ambitiøs natur- og biodiversitetspakke og udtage lavbundsjord, som vil kunne være godt for både klima, natur og vandmiljø.

Det er blot nogle af de initiativer, som regeringen i øjeblikket arbejder med for at fremme naturen og den grønne omstilling.

Jeg ser frem til at omsætte regeringens ambitioner til natur- og miljøpolitiske resultater.

Miljøminister Lea Wermelin

Indledning

Natur- og Miljøpolitisk redegørelse har til formål at give en samlet beskrivelse af de væsentligste natur- og miljøpolitiske initiativer i perioden 2015-2019.

Da den nuværende S-regeringen kun for nylig er tiltrådt, er det endnu for tidligt at gøre status over dennes politik. Redegørelsen vil derfor have et bagudrettet fokus på perioden inden den nuværende regerings tiltrædelse.

Redegørelsen er bygget op omkring de samme ni temaer, som den nye digitale Miljøtilstandsrapport miljotilstand.nu for at koble tilstandsbeskrivelserne med de væsentligste politiske initiativer. Temaerne er: Arealanvendelse, luftforurening, vandforsyning, vandmiljø, klimaforandringer, natur og biodiversitet, naturressourcer, miljø og sundhed samt produktion, forbrug og affald.

For hvert afsnit redegøres kortfattet for udfordringer på området samt større politiske initiativer, som er blevet lanceret i perioden. Flere af initiativerne påvirker natur- og miljøtilstanden inden for flere af rapportens ni tematiske områder. For at undgå gentagelser er initiativerne i udgangspunktet kun beskrevet en gang under det tema, der vurderes at være væsentligst.

Redegørelsen dækker statslige initiativer, herunder dansk implementering af EU lovgivning og internationale konventioner og aftaler. De politiske initiativer, der indgår i redegørelsen, er udvalgt som eksempler på større og væsentlige politiske initiativer, der har betydning for natur og miljø.

Listen over initiativer udgør således på ingen måde en udtømmende liste over politiske initiativer på natur- og miljøområdet.

Natur- og Miljøpolitisk redegørelse er udarbejdet af Miljø- og Fødevareministeriet.

1. Overordnet vurdering

I de seneste år har natur- og miljøpolitikken for alvor etableret sig som fokusområde med stor offentlig bevågenhed. Mange danskere er bevidste om natur, miljø og klima, og de søger bæredygtige produkter og løsninger i deres dagligdag.

Det er vigtigt, at der er et godt samspil mellem borgerne og staten. Visse udfordringer løses mest effektivt gennem fælles handling. Et eksempel er overgangen til en cirkulær økonomi, hvor vi smider mindre ud, øger genanvendelsen og designer produkter ressourceeffektivt og med lang holdbarhed.

Fra politisk side er det afgørende, at der tages ansvar for at lede omstillingen til et grønnere samfund. Som nærværende redegørelse viser, er der blevet lanceret adskillige natur- og miljøpolitiske initiativer i de senere år. Der er også blevet iværksat initiativer under den nuværende regering, som vil blive behandlet i den næste Natur- og Miljøpolitiske redegørelse. På nogle områder er udfordringerne betydeligt større end på andre.

Hvad angår luftkvaliteten er der generelt gjort store fremskridt over flere år. Ikke desto mindre er luftforurening fortsat et problem. Dette skyldes specielt forurening, som føres med vinden til Danmark fra udenlandske kilder. Danmark bærer dog også et ansvar for at tage de nødvendige skridt, der vil muliggøre at efterleve NEC-direktivets krav om at mindske udledninger i EU's medlemslande.

Der er gennemført betydelige indsatser for at forbedre vandmiljøet, for eksempel restaurering af vandløb, bedre rensning af spildevand og begrænsning af næringsstoffer til vandmiljøet. Der er også gennemført indsatser for beskyttelse af drikkevand, bl.a. indsats i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Men der er behov for yderligere initiativer, da det er bekymrende, at der findes flere rester af pesticider i grundvand og drikkevand. Det er fortsat vigtigt at få nedbragt tilførslen af næringsstoffer til et niveau, der sikrer et godt vandmiljø for dyr og planter og ikke udfordrer kvaliteten af grundvandet. Et andet opmærksomhedspunkt er koncentrationen af miljøfarlige stoffer i visse vandområder, der kan udgøre en risiko for dyr og planter. Havmiljøet er desuden under pres fra bl.a. klimaforandringer og menneskelige aktiviteter såsom fiskeri, tilførsel af marint affald m.v.

Biodiversiteten er også fortsat udfordret af flere andre forhold på trods af positive initiativer som Naturpakken (2016)¹ og Natura-2000-planerne for 2016-2021. Først og fremmest er den vilde natur begrænset og fragmenteret. Samtidig forløber etablering af minivådområder, vådområdeprojekter og lavbundsprojekter langsommere end forventet, og skovarealet er stagnerende. Det vil kræve en vedholdende, langsigtet indsats at rette op på den vilde danske natur. Der er behov for at sammentænke arealinteresser og indsatser, herunder f.eks. vådområder, skovrejsning og landbrug.

Inden for kemikalieområdet vedtog et bredt politisk flertal en Ny Fælles Kemiindsats (2017)², som har givet et godt grundlag for at øge forbrugerbeskyttelsen mod farlige kemikalier. Effektive indsatser på området afhænger dog også i høj grad af, at der sættes en ambitiøs agenda

¹ Indgået af den daværende regering (Venstre) og Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti

² Indgået af den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokratiet, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet

for at regulere kemikalier på EU-niveau. Dette bør derfor være en vigtig del af Danmarks politik på området. Vejstøj er en anden sundhedsudfordring, som er et stigende problem. På trods af at støjbelastningen for en del boliger langs statsvejene er blevet reduceret, er der samlet set tale om et meget højt antal vejstøjbelastede boliger i Danmark.

Strategi for Cirkulær Økonomi (2018)³, de reviderede affaldsdirektiver (2018), plastikhandlingsplanen samt den brede politiske enighed om at nedbringe plastikforurening og fremme en cirkulær plastikøkonomi (2019)⁴ har været vigtige skridt på vejen mod at øge affaldsforebyggelsen og få gang i en cirkulær omstilling af samfundet. Men der er lang vej igen og behov for yderligere tiltag, f.eks. ensartede og strømlinede sorteringskriterier for affald.

På klima- og energiområdet er der de seneste år blevet iværksat flere tiltag. Der er indgået en energiaftale, der bl.a. fastsætter et mål om klimaneutralitet i senest 2050 og mål for omstillingen til vedvarende energi. Der er blevet udbudt nye vindmølleparker og udmøntet en grøn klimapulje. Internationalt set står vedtagelsen af Parisaftalen med målet om at begrænse den globale temperaturstigning til et godt stykke under 2 °C centralt. Der er dog fortsat behov for ambitiøse reduktionsindsatser, i Danmark såvel som globalt, for at begrænse konsekvenserne af klimakrisen. Med klimaforandringerne kommer også vildere vejr og øgede vandmængder. Det medfører et øget behov for klimatilpasning og en stærkere koordination af indsatser.

Generelt for alle de nævnte tiltag er, at de omfattes af det brede miljøbegreb. Det er afgørende at vurdere indvirkninger på miljøet og væsentligheden heraf, uanset om tiltagene kommer i form af planer og programmer eller af konkrete projekter. Processen for denne vurdering indtager berørte myndigheder og den brede offentlighed. Kravene til processen for vurderingerne er implementeret i lov om miljøvurdering, som trådte i kraft 16. maj 2017.

Der er således flere områder, hvor det vil give god mening at udtænke nye politiske tiltag og skrue op for eksisterende indsatser i de kommende år. Samtidig er det vigtigt at pointere, at dette kapitel langt fra indeholder en udtømmende liste.

³ Indgået af den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Dansk Folkeparti og Radikale Venstre.

⁴ Enighed mellem daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Alternativet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti.

2. Arealanvendelse

Arealet med skov og lysåben natur er steget en smule, mens landbrugsarealet er faldet i perioden 2011-2016 ifølge de seneste tal fra Danmarks Statistik⁵. Presset på arealanvendelsen i Danmark er dog fortsat stort, da tendensen med stigende anvendelse af arealer til byer og infrastruktur fortsætter. En rapport fra Fonden Teknologirådet⁶ (2017) viser, at hvis alle planer og mål for Danmarks arealer lægges sammen, fylder det tilsammen 130–140 pct. af landets areal. For at der ikke opstår konflikter over de samme arealer, er der derfor behov for at sammentænke indsætter og arealinteresser, herunder f.eks. vådområdet, minivådområdet, skovrejsning og landbrug.

Etablering af minivådområder, vådområdeprojekter og lavbundsprojekter forløber langsommere end forventet. Det skyldes bl.a., at flere indsætter omfatter store arealer og dermed kræver enighed blandt mange lodsejere. Det tager tid at opnå klarhed over projekternes tekniske muligheder og krav. Minivådområdeordningen er en ny type indsæt, som først er startet op i 2018, hvorfor mange af de anlæg, som der er ansøgt til, endnu ikke er oprettet. Der er generelt stor efterspørgsel efter tilskud til skovrejsning. Hvis skovrejsning og rydning af arealer med skovbevoksning lægges sammen, er der dog en tendens til, at skovarealet er stagneret.

2.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019

Initiativ og lanceringsdato	Initiativets indhold og opnåede eller forventede resultater
Etablering af nye vådområdeordning (februar 2015)	Som en del af Fødevarer- og landbrugspakken vedtog den tidligere regering i 2015, at der inden 2021 skal etableres i alt ca. 14.000 hektar nye vådområder. Vådområdeordningen er en del af det danske landdistriktsprogram, som bidrager til at opfylde Vandrammedirektivet.
Yderligere finansiering til økologisk arealtilskud (december 2015, april 2018 og april 2019)	Med Fødevarer- og landbrugspakken fra 2015 afsatte den daværende regering (Venstre) og Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance 1,1 mia. kr. til Økologisk Arealtilskud i perioden 2017-2020. Som del af den daværende regerings (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) økologiske vækstplan fra april 2018 blev der afsat yderligere 373 mio. kr. til økologi i 2018 og 2019. Der blev også lanceret 39 nye initiativer til at gøre det lettere at være økolog. I april 2019 besluttede den daværende regering at tilføje yderligere 181,5 mio. kr. til ordningen for Økologisk Arealtilskud til anvendelse i 2020.
Multifunktionel jordfordeling (september 2018)	Den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet, og Radikale Venstre står bag aftalen om Tørkepakke III. Heri indgik 150 mio. kroner afsat til multifunktionel jordfordeling, hvor kommuner kan søge om at få dækket udgifter til jordfordeling. Lokale projekter inden for multifunktionel jordfordeling skal blandt andet gavne klima, natur og landmænd over hele landet. Der er efterfølgende, i september 2019, opnået en politisk enighed om en nærmere udmøntning af midler.

⁵ Statistikbanken, Danmarks Statistik, <https://www.statistikbanken.dk/AREALDK1>.

⁶ Fonden Teknologirådet (2017): Prioritering af Danmarks areal i fremtiden. <http://www.tekno.dk/wp-content/uploads/2017/04/Areal-afslutningsrapport.pdf>, side 3.

**Danmarks nationale skov-
program (oktober 2018)**

Under landdistriktsprogrammet kan private lodsejere, jf. Fødevarer- og landbrugspakken og målsætningen i skovprogrammet om mere skov, søge tilskud til at rejse i alt 5.000 ha skov i perioden 2017-2021. Regeringen har afsat yderligere 65 mio. kr. til ordningen i 2020, hvilket kan føre til skovrejsning på ca. 1.800 ha. Nye bynære statsskove ved Naturstyrelsen etableres i samarbejde med kommuner og vandværker.

3. Luftforurening

Luftforureningen i Danmark har de seneste årtier været faldende. Antallet af for tidlige dødsfald relateret til luftforurening i Danmark er næsten halveret siden 1990, og Danmark overholder i dag alle EU's fastsatte grænseværdier for kvaliteten af den luft, vi indånder. Udviklingen er i høj grad også et resultat af international regulering, hvilket har stor betydning, da ca. 75 pct. af helbredseffekter forårsaget af luftforurening i Danmark kan henføres til kilder uden for Danmark.

Luftforurening er dog fortsat et stort problem. WHO vurderer, at det udgør en af de største miljømæssige udfordringer på verdensplan. I EU vurderes luftforurening årligt at være skyld i ca. 400.000 tilfælde af for tidlige dødsfald, mens det tilsvarende tal for Danmark er estimeret til 4.200. Luftforurening har således store menneskelige og økonomiske konsekvenser. Danmark er særligt udfordret i forhold til udledning af partikler og ammoniak. Med de eksisterende tiltag forventes Danmark ikke at efterleve NEC-direktivets reduktionsforpligtigelser for 2020.

3.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019

Initiativ og lanceringsdato	Initiativets indhold og opnåede eller forventede resultater
Svovloverbvågning af skibe (januar 2015)	Siden 2015 har internationale svovlkrav betydet, at skibe, der sejler i Nord- og Østersøen, har skullet reducere svovlindholdet i brændslet med 90 pct. Det er blevet prioriteret højt at sikre en effektiv indsats for at håndhæve kravet, hvilket har medført, at svovlindholdet i luften i Danmark er blevet ca. halveret.
Skærpede krav til kraftværker (august 2017)	Kravene om begrænsning af luftforurenende stoffer fra store kraftværker blev skærpet på baggrund af EU principperne om bedste tilgængelige teknik (BAT). Dette betød skærpede krav til udledningen af partikler, NOx, ammoniak, svovl og flygtige organiske forbindelser.
Skærpet NOx regulering for mellemstore fyringsanlæg (december 2017)	Ved implementering af de fælleseuropæiske grænseværdier for luftforurening fra mellemstore fyringsanlæg, blev det i Danmark besluttet at fastholde de danske grænseværdier for udledning af NOx, hvor disse var strammere end EU-direktivets. Sammen med EU-reguleringen betød dette, at reguleringen af NOx samlet set blev skærpet for de omfattede fyringsanlæg. Derudover blev der i kraft af EU-reglerne indført grænseværdier for støv.
Klima- og luftudspil (oktober 2018)	Klima- og luftudspillet (daværende regering: Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) omfattede i alt 38 grønne initiativer. De luftrelaterede initiativer havde primært til formål at forbedre luftkvaliteten i byerne. På transportområdet degede det sig bl.a. om en opdatering af miljøzonerne, 100 mio. kr. til en skrotningsordning for gamle dieslbiler, 12 mio. kr. til fortsat svovloverbvågning af skibe og 10 mio. kr. til fremme af miljøvenlig krydstogsturisme. For bolig og erhverv blev der bl.a. foreslået krav om udskiftning af gamle brændeovne ved ejerskifte af bolig samt afsat 46 mio.kr. til en skrotningsordning. Til håndtering af ammoniakforurening fra landbruget, blev der afsat en pulje på 160 mio. kr., og der blev planlagt et ekspertudvalg.
Nationalt program for reduktion af luftforurening (NEC-program) (april 2019)	I april 2019 blev Danmarks første Nationale program for reduktion af luftforurening indsendt til EU-kommissionen. I programmet redegøres for, hvordan regeringen planlægger at nå i mål med reduktionsmålene for luftforurenende stoffer under NEC-direktivet. Ud over initiativerne fra Klima- og luftudspillet (se ovenfor) inkluderede programmet en beslutning om at skærpe ejerskifteordningen for brændeovne. Dermed blev grænsen for krav om udskiftning ved ejerskifte hævet til at gælde for ovne fra før 2003 i stedet for fra før 2000. Med henblik på at reducere ammoniakudledningen blev det i forbindelse med programmet besluttet

at stille krav ved udbringning af handelsgødning med særlig høj emission.

**Godkendelse af Gøteborgprotokol
(oktober 2019)**

I oktober tiltrådte Danmark den reviderede Gøteborgprotokol. Protokollen sætter ambitiøse reduktionskrav for de fem luftforurenende stoffer svovl, NO_x, partikler, ammoniak og flygtige organiske forbindelser. Protokollens reduktionskrav for 2020 er i EU gennemført via NEC-direktivet fra 2016.

4. Vandforsyning

Vandsektoren har til opgave at forsyne danskerne med rent drikkevand samt at rense spildevandet, så grundvandet og vandmiljøet belastes mindst muligt.

Grundvandet påvirkes blandt andet af landbrugets kvælstofgødning og miljøfremmede stoffer fra både landbrug, byer og industri. De seneste år har antallet af fund af sprøjtemiddelsrester generelt været højere end tidligere i både grundvandsovervågningen og i drikkevandsforsyningerne. Samtidig har der været en stigning af fund over den danske kravværdi. Ændringerne skyldes bl.a., at der kontrolleres for flere stoffer end tidligere.

Udledning af næringsstoffer og organisk stof fra renseanlæg og industri til vandmiljøet faldt betragteligt i 1990'erne til et lavt, konstant niveau. I dag er der særligt fokus på udledningen fra spredt bebyggelse og kloakker, der løber over, når der er kraftig regn. Næringsstofbidraget fra renseanlæg, industri og andre punktkilder udgør i dag omkring 10 % af kvælstofudledningen og 30 % af fosforudledningen til vandmiljøet.

Mængden af grundvand i undergrunden er af betydning for fremtidens drikkevandsressource og grundvandsafhængige vandområder. Nogle steder i landet kan der være udfordringer i at sikre, at grundvandsindvinding ikke medfører en kritisk påvirkning af vandtilførslen til vandløb og mængden af grundvand.

4.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019

Initiativ og lanceringsdato	Initiativets indhold og opnåede eller forventede resultater
Aftaler om vandsektoren (april 2015 og november 2018)	Med Vandsektorforliget fra april 2015, mellem den daværende regering (Socialdemokratiet og Radikale Venstre), Venstre, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti og stemmeaftalen om justeret økonomisk regulering af vandsektoren fra november 2018 mellem den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) samt Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten, blev der indgået aftaler om effektivisering i vandsektoren på 2,5 mia. kr. i perioden 2014-2025. Aftalerne giver sektoren fleksibilitet til at investere i langsigtede og bæredygtige løsninger, som understøtter høj kvalitet i levering, høj miljøopfyldelse og lave priser til forbrugerne. Der indføres benchmarking af vandselskabernes performance inden for sundhed, forsyningsikkerhed, energi, klima og miljø. Endelig styrkes tilsynet og fokus på forsyningsikkerhed samt forbrugertilfredshed.
Aftale om Pesticidstrategi 2017-2021 (april 2017) og tillægsaftale med fokus på grundvand (januar 2019)	<p>Pesticidstrategien støttes af et bredt flertal i Folketinget (Socialdemokratiet, Venstre, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance) og fastholder målsætningen om en reduktion i pesticidbelastningen på 40 pct. i forhold til 2011. Målsætningen og pesticidafgiften skal evalueres i 2020. Andre initiativer er bl.a. tiltag om brug af integreret plantebeskyttelse (IPM), ny præcisionssprøjteteknologi til at reducere behovet for at bruge sprøjtemidler og forbud mod påfyldning og opblanding af pesticider og udvendig vask af pesticid-sprøjter inden for de boringsnære beskyttelsesområder.</p> <p>Tillægsaftalen indebærer, at der screenes for ca. 400 stoffer i grundvandet, der ikke tidligere er undersøgt for. Derudover stilles lovkrav om kommunal gennemgang af beskyttelsesbehovet over for erhvervsmæssig brug af pesticider i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Det skal reducere risikoen for nedsivning af pesticider i BNBO gennem bl.a. frivillige aftaler og påbud om sprøjtefrihed.</p>

5. Vandmiljø

Vandmiljøet dækker alt fra søer og vandløb til kystvande og åbne havområder. Det danske vandmiljø er påvirket af tilførslen af næringsstoffer fra byer, industri og landbrug, som medfører algeopblomstring og øger risikoen iltsvind. Fra 1990 er der sket en halvering af kvælstoftilførslen til kystvandene, men de seneste 10 år er der ikke sket yderligere fald.

I nogle vandløb, søer og kystvande forekommer miljøfarlige stoffer i koncentrationer, der kan udgøre en risiko for dyr og planter. På bunden af nogle vandområder er der desuden ophobet kemiske stoffer. Vandløbenes tilstand er desuden påvirket af fysiske forhold såsom udretning, uddybning og hårdhændet vedligeholdelse af vandløb, der alle har effekt på biodiversiteten.

Samtidig påvirker menneskelige aktiviteter i vidt omfang havets tilstand. Havbundens økosystemer forstyrres blandt andet af fiskeri med bundslæbende redskaber. Havmiljøet påvirkes desuden af andre faktorer eksempelvis marint affald såsom plastik (kapitel 10), der kan skade dyrelivet ved fx indfiltrering og indtag. Havmiljøet er samtidig under stigende pres på grund af klimaforandringerne (kapitel 6). Det forventes, at presset på havet fortsat vil stige yderligere bl.a. på grund af klimaforandringer og øget niveau af menneskelige aktiviteter på havet.

5.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019

Initiativ og lanceringsdato	Initiativets indhold og opnåede eller forventede resultater
Udpegning af beskyttede områder i Kattegat og Øresund (maj 2016 og november 2018)	I 2016 blev der udpeget seks beskyttede områder under havstrategidirektivet. Områderne dækker et areal på i alt 590 km ² . De er udpeget for at beskytte den dybe bløde bund, der har en artssammensætning, som ikke i forvejen er beskyttet i Danmark, og som blandt andet indeholder truede arter og naturtyper, der er rødlistet af HELCOM. I områderne er råstofindvinding og klapning forbudt, og et forbud mod fiskeri med bundslæbende redskaber forventes gennemført i 2020. Det nordlige Øresund er endvidere udpeget som beskyttet område under havstrategidirektivet, hvor råstofindvinding udfases.
Vandområdeplaner for 2. planperiode (juni 2016)	Vandområdeplanerne (2015-2021) er en samlet plan for at forbedre det danske vandmiljø og implementerer desuden Aftalen om Fødevarer- og landbrugspakken (vedtaget af Venstre, Det Konservative Folkeparti, Liberal Alliance og Dansk Folkeparti). Planerne indeholder indsatser for bl.a. vandløbsrestaurering, sø-restaurering og reduktion af næringsstoffer til vandmiljøet.
Justering af nitrathandlingsprogrammet (november 2016)	Som opfølgning på Aftale om Fødevarer- og landbrugspakken fra december 2015 blev nogle foranstaltninger fjernet fra nitrathandlingsprogrammet og delvist erstattet af initiativer i anden regulering herunder fx fosforlofterne.
Mærke for skånsomt fiskeri (december 2016)	Folketinget besluttede med fiskeripakken i 2016, at der skulle etableres et mærke for fisk fanget kystnært med skånsomme redskaber. Mærkningsordningen er under implementering i 2019 og forventes lanceret i 2020. Mærket vil give forbrugerne mulighed for at vælge fiskeprodukter, der har en god miljøprofil og bidrager til vækst og udvikling i det skånsomme kystfiskeri i de små havne og landingspladser.
Indsatsprogram under Danmarks Havstrategi I (maj 2017)	Det første danske indsatsprogram under EU's havstrategidirektiv blev offentliggjort i maj 2017. Indsatsprogrammet består af et omfattende antal eksisterende indsatser samt 20 nye indsatser og fokuserer på de miljømål, som Danmark besluttede i 2012.

Fosforlofter (august 2017)

Med ændringen af husdyrbrugloven blev der indført lofter for, hvor meget fosfor fra forskellige gødningstyper (både organisk gødning såsom husdyrgødning, organisk affald m.v. og kunstgødning), der må udbringes på harmoniarealet. Fosforlofterne medfører, at landmændene, som del af deres gødningsregnskaber, også skal udarbejde et fosforregnskab. Fosforlofterne medvirker til at sikre en bedre udnyttelse af fosfor fra vores husdyrproduktion og til at begrænse risikoen for øget udvaskning af fosfor til vandmiljøet.

Målrettet kvælstofregulering (januar 2018)

Den målrettede regulering i 2019 blev indført på baggrund af Aftale om målrettet regulering indgået af den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) samt Dansk Folkeparti i januar 2018. Den erstatter den målrettede efterafgrøndeordning (2017-18), der fulgte udfasningen af reduktionen af kvælstofnormer til det økonomisk optimale niveau fra 2016.

Danmarks Havstrategi II (april 2019)

Havstrategi II er en seksårig strategi, der skal medvirke til at skabe et sundere og bedre havmiljø. Første del af strategien fra april 2019 definerer, hvad god miljøtilstand er, og hvordan tilstanden i de danske havområder vurderes at være i dag. Den opstiller samtidig 68 konkrete mål for forbedring af miljøtilstanden. Det vurderes ikke, at der kan opnås god miljøtilstand for alle emner i 2020, hvilket er havstrategidirektivets overordnede formål. Første del af havstrategien vil blive fulgt af et overvågningsprogram i 2020 og et indsatsprogram i 2021.

6. Klimaforandringer

Verden og Danmark står i en klimakrise. Videnskaben peger på, at den nuværende udledning af drivhusgasser vil føre til markante globale temperaturstigninger, der kan udfordre miljøet og vores fremtidige velfærd, vækst og sikkerhed. Klimaforandringerne medfører bl.a. stigende regnmængder, havvandsstigninger, forsuring af havene og hyppigere storme, som både er en stor udfordring for mennesker, naturtyper og arter.

Klimaforandringerne udgør en særlig trussel for kyster, vandløb og i byerne, hvor det mere ekstreme vejr øger risikoen for kysterosion, stormfloder og oversvømmelse. Desuden truer klimaforandringerne biodiversiteten og økosystemerne både til lands og til vands, f.eks. ved at arter rykker nord på i takt med, at temperaturen stiger. Klimaforandringerne giver allerede i dag samfundstab og udfordrer klimatilpasningen. De globale drivhusgasudledninger skal derfor reduceres væsentligt og være i nul senest i år 2050, hvis vi skal undgå uhåndterbare klima-udfordringer.

I 2015 indgik det internationale samfund Parisaftalen. Parisaftalens mål er bl.a. at begrænse den globale temperaturstigning til et godt stykke under 2 °C og sigte efter maksimalt 1,5 °C ift. førindustrielt niveau. Aftalen forpligter alle lande til at levere stadigt mere ambitiøse reduktionsmål. Som det er nu, er landenes samlede indmeldte reduktionsmål dog langt fra nok til at opfylde Parisaftalens mål. Efterfølgende indgik alle folketingets partier en energiaftale med et mål om netto-nuludledning i EU og Danmark senest i 2050.

6.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019

Initiativ og lanceringsdato	Initiativets indhold og opnåede eller forventede resultater
Parisaf-tale (2015)	Aftalen indeholder bl.a. langsigtede mål om 1) at begrænse den globale temperaturstigning til et godt stykke under 2 grader og stræbe efter at holde den på maksimalt 1,5 grader, 2) at øge tilpasningsevnen over for klimaforandringerne og 3) at vende finansieringsstrømmene mod lave-mission og modstandsdygtighed over for klimaforandringerne. Aftalen forpligter alle parter til at levere en indsats for at sikre dette. Danmark er en del af EU's indmeldte 2030-klimabidrag.
Udmøntning af grøn klimapulje ifm. Aftale om afskaffelse af PSO-afgiften (november 2016)	Ved aftalen om afskaffelse af PSO-afgiften blev der afsat en grøn klimapulje på i alt 375 mio. kr., herunder 50 mio. kr. i 2017, 50 mio. kr. i 2018, 100 mio. kr. i 2019 og 175 mio. kr. i 2020. Klimapuljen er udmøntet til tiltag, der understøtter reduktioner, der kan bidrage til opfyldelse af Danmarks klimaforpligtelse i EU i 2021-2030 i de ikke-kvoteomfattede sektorer mv.
Rejsehold for oversvømmelse og erosion (juni 2017)	Rejseholdet består af fagpersoner fra Kystdirektoratet og Miljøstyrelsen, som rejser ud i landet og besøger kommuner, forsynings-selskaber og større grupper af organisationer og borgere. Rejseholdet yder vejledning og har særligt fokus på at understøtte og vejlede om helheds-løsninger, som beskytter mod kysterosion og oversvømmelse fra alle kilder.
Ændring af planloven (februar 2018)	Kommunerne skal udpege områder, der kan blive udsat for oversvømmelse eller erosion og sikre afværgeforanstaltninger til sikring mod oversvømmelse eller erosion ved planlægning af byudvikling, særlige tekniske anlæg, ændret arealanvendelse mv. i de udpegede områder. Desuden mulighed for, i særlige tilfælde, ikke at skulle vedtage en lokalplan for et kystbeskyttelses-anlæg.

Revision af kvotehandelsdirektivet (marts 2018)

EU's klimamål på mindst 40 pct. indebærer, at de kvotebelagte sektorer skal reducere udledningerne med 43 pct. i 2030 i forhold til 2005. EU blev i 2018 enige om en revision af EU's kvotehandelsdirektiv med det formål at fastholde og styrke EU's kvotehandelssystem som det centrale instrument til at drive en markedsbaseret, omkostningseffektiv og teknologineutral drivhusgasreduktion i EU.

EU byrdefordelingsaftale for ikke-kvotebelagte sektorer (maj 2018)

EU vedtog i 2018 en byrdefordelingsaftale, der omfatter reduktion af drivhusgasudledninger i de ikke-kvotebelagte sektorer (landbrug, transport og boliger). Indsatsen er blevet fordelt på EU-landene gennem nationale reduktionsmål inden for spændet 0-40 pct. Danmark har fået et reduktionsmål på 39 pct. ift. 2005.

LULUCF-forordning (maj 2018)

Med fastsættelse af EU's klimamål for 2030 blev det besluttet, at optag og udledning af kulstof fra jorder og skove skal integreres i EU's klimaregulering i perioden 2021-2030 med henblik på at sikre den miljømæssige integritet af EU's klimamål. EU vedtog i 2018 en aftale om LULUCF-forordningen, der skal sikre, at EU holder regnskab med udledninger og optag af CO₂ i jord og skov.

Energiaftale (juni 2018)

Den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) indgik sammen med alle Folketingets partier en aftale om at arbejde mod dansk netto-nuludledning i overensstemmelse med Parisaftalen og for et mål om netto-nuludledning i EU og Danmark senest i 2050. Med aftalen er der enighed om, at kul skal udfases fra den danske elproduktion senest i 2030, og der blev afsat finansiering, som anviser vejen til at nå en VE-andel på ca. 55 pct. i 2030, og en VE-andel over 100 pct. i elproduktionen i 2030 (læs mere om vindenergi i kapitel 8). Herudover blev der også afsat midler, der skal understøtte grønne løsninger i transportsektoren. Der blev endvidere afsat midler til forskning, udvikling og demonstration inden for energiteknologi og klima frem mod 2024.

Ændring af kystbeskyttelsesloven (september, 2018) og fællesaftaler om kystbeskyttelse (FL 2019)

Med ændring af kystbeskyttelsesloven samles beslutningskompetencen ved etablering af kystbeskyttelsesplaner hos kommunerne. En række dispensationer og tilladelser blev inkluderet i kystbeskyttelsestilladelsen for at gøre sagsprocessen mere smidig. Med finansloven 2019 er der afsat 1,1 mia. kr. til fællesaftalerne mellem staten og syv kystkommuner langs vestkysten for kystbeskyttelse i perioden 2019-2024.

Vedtagne elementer fra klima- og luftudspillet (bl.a. nedsættelse af kommission for grøn omstilling af personbiler (februar 2019) og Aftale om FL19 (november 2018))

Målrettet indsats til reduktion af metangasudslippet fra danske biogasanlæg (5 mio. kr. årligt i 2019 og 2020). EU-finansieret tilskudsordning til ammoniak- og drivhusgasreducerende teknologier i slagtesvinstalde. Midler til initiativer der understøtter klimavenlig adfærd samt til opgørelse af kulstofoptag i jorde og skove (LULUCF), øremærkede taxitilladelser til grønne taxaer samt nedsættelse af kommission for grøn omstilling af personbiler. Kommissionen har til opgave at levere en samlet strategi for omstilling af personbilerne samtidig med at fastholde statens provenu. Forhøjet skrotpræmie til gamle dieselbiler i 2019-2020 gældende for dieselbiler fra før 2006.

EU-forordning om CO₂-krav til personbiler og lette køretøjer (april 2019) samt forordning om CO₂-krav til tunge køretøjer (juni 2019)

EU vedtog i april 2019 en forordning om skærpede CO₂-krav for nye personbiler og nye lette erhvervs-køretøjer. Aftalen indeholder krav til producenterne om, at nye personbiler skal udlede 37,5 pct. mindre CO₂ i 2030 ift. 2021, mens varebilers udledninger skal reduceres med 31 pct. i 2030 ift. 2025. I 2025 er CO₂-reduktionskravet 15 pct. ift. 2021 for både person- og varebiler. EU vedtog i juni 2019 for første gang CO₂-krav til tunge køretøjer. Aftalen betyder, at nye lastbiler skal udlede 15 pct. mindre CO₂ i 2025 og 30 pct. mindre CO₂ i 2030 ift. udledningerne i referenceperioden 1. juli 2019 til 30. juni 2020.

EU-mål for vedvarende energi og energieffektivitet

EU vedtog i perioden 2016-18 en lang række forslag fremsat i den såkaldte "Ren Energi for alle Europæere"-pakke, der skal bidrage til en grøn omstilling af energisektoren i EU. Der blev i den forbindelse vedtaget fælles EU-mål om hhv. 32,5 pct. energieffektivitet og 32 pct. vedvarende energi i 2030, samt en revision af de centrale direktiver om energieffektivitet, inkl. bygninger, og vedvarende energi. EU indførte med pakken bl.a. også et forvaltningssystem. Det skal sikre, at EU når de fælles klima- og energimål for 2030 herunder særligt målene om vedvarende energi og energieffektivitet, da de ikke er byrdefordelte på landene.

7. Natur- og biodiversitet

Vi står i en biodiversitetskrise. Det gælder ikke blot i Danmark men også på globalt niveau. FN's naturpanel IPBES har i maj 2019 udgivet en rapport, der viser, at arter på globalt niveau uddør hurtigere end nogensinde før. Rapporteringen til EU-Kommissionen fra august 2019 om EU-beskyttede arter og naturtyper i Danmark viser, at 95 pct. af naturtyperne og 57 pct. af arterne er i ugunstig bevaringsstatus.

I Danmark er der begrænset plads til naturen. Naturen er fragmenteret, og det gør det vanskeligt for en række sårbare vilde dyr og planter at opretholde levedygtige bestande. De egnede levesteder er få og begrænsede i størrelse. Samtidig er mulighederne for spredning begrænsede, når der er langt til det næste egnede levested.

Kvaliteten af mange sårbare naturtyper og levesteder er faldet. Det skyldes bl.a. tilgroning, påvirkning af næringsstoffer og ændret hydrologi. I skovene er mangel på gamle træer, dødt ved og variation en udfordring for mange arter. Derudover kan invasive arter af planter og dyr have negativ indvirkning på den hjemmehørende flora og fauna.

7.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019

Initiativ og lanceringsdato	Initiativets indhold og opnåede eller forventede resultater
Artsportal (januar 2015)	Der blev med finansloven for 2015 afsat midler til at igangsætte udviklingen af en ny artsportal. Artsportalen udvikles i samarbejde mellem Miljøstyrelsen og Statens Naturhistoriske Museum. Den skal samle alle offentlige og private artsdata, f.eks. fra naturovervågningsprogrammet NOVANA, forskningsdata fra universiteterne og private artsdata fra foreninger såsom Dansk Botanisk Forening og Danmarks Sportsfisker Forening. Der lægges desuden op til, at borgere selv får mulighed for at indberette artsdata, som er observeret i naturen. Den første version af Artsportalen ventes lanceret sidst i 2020.
Natura 2000-planer (april 2016)	Natura 2000-planerne beskytter naturtyper og arter på land og i marine områder. I Natura 2000-planerne for perioden 2016-2021 er der, for hvert udpeget område, opstillet langsigtede mål og udarbejdet et indsatsprogram for de indsatser, der skal gennemføres i den konkrete planperiode. Der er endvidere iværksat statslige tilskudsordninger målrettet den forvaltningsindsats, der vurderes at kunne gennemføre planerne, herunder tilskud med fokus på naturpleje, rydning af uønsket opvækst, hegning, fastholdelse af vådområder og etablering af mere sammenhængende natur. En del af tilskudsordningerne er finansieret under det danske landdistriktsprogram.
Naturpakken (maj 2016)	Med Aftale om Naturpakke er der iværksat en række indsatser med henblik på at forbedre den danske natur og styrke friluftsmuligheder. Bl.a. udlægges 13.800 ha skov til biodiversitetsformål fordelt på 10.200 ha urørt skov og 3.600 ha til anden biodiversitetsskov til biodiversitetsformål på statslige arealer. Derudover er der etableret en tilskudsordning for udlægning af urørt skov på private arealer samt andre naturgenopretnings tiltag og naturforbedrende indsatser. De omfatter f.eks. undervisning af landmænd i naturpleje, en tilskudsordning for læhegn og småbeplantninger.
Handlingsplan mod invasive arter (juni 2017)	Handlingsplanen beskriver den nationale strategi for håndteringen af alle invasive arter i Danmark og opstiller 36 konkrete handlinger, der målretter indsatsen mod de invasive arter. Handlingsplanen implementerer EU-forordningen om invasive arter fra 2014.

Naturgenopretning af Søborg Sø og Ekkodalens moser (februar 2018)

Genopretningen af Søborg Sø vil skabe et område, der vil blive en magnet for en lang række fugle. Den nye sø vil betyde mindre udvaskning af næringsstoffer som kvælstof. Samtidig vil besøgende kunne nyde det genoprettede sølandskab fra stier og udsigtspunkter. Genetablering af Ekkodalens moser på Bornholm vil blandt andet bidrage til sikring af naturoilstanden for eksisterende habitatnaturtyper.

Hammer Bakker (maj 2018)

Naturgenopretningsprojektet i Hammer Bakker skal udvikle 715 ha sammenhængende natur af løvskov, heder og overdrev. Det er et af de største naturgenopretningsprojekter i nyere tid og vil skabe mere sammenhængende natur og bedre levesteder for sjældne plantearter, sommerfugle og skovfugle.

Mål om biodiversitet i skov (oktober 2018)

I Danmarks nationale skovprogram er der fastsat et mål om, at mindst 10 pct. af Danmarks samlede skovareal frem mod 2040 har natur og biologisk mangfoldighed som det primære driftsformål.

8. Naturressourcer

Vores samfund og økonomi er afhængige af mange forskellige naturressourcer. Det gælder både begrænsede naturressourcer, som f.eks. olie, sten og grus samt fornybare naturressourcer som vind, træ, fisk og landbrugsprodukter.

Efterspørgsel på sand og grus er stigende i bygge- og anlægssektoren, hvilket øger behovet for at indvinde råstoffer både på land og hav. Hovedparten af råstofferne på land findes i det vestlige Danmark, men anvendes i og omkring København. Stigningen i efterspørgslen vil på sigt betyde øget transport med tilhørende negative miljøpåvirkninger.

Indvinding af olie og gas foregår i den danske del af Nordsøen og er underlagt EU's CO2-kvotestystem. Samtidig er Nordsøen rig på vind, der i stigende grad benyttes som energiresource.

Hvad angår træ, så kan øget anvendelse af træbiomasse stimulere skovrejsning og skovdrift med øget træproduktion. Dette kan dog samtidig lægge pres på træressourcen og mindske andelen af dødt ved i skove, læhegn og små træbevoksede arealer i det åbne land.

På trods af et langsomt faldende samlet areal stiger landbrugsproduktionen med påvirkning af det omgivende miljø til følge.

Samtidig er fiskebestandene under pres fra miljøpåvirkninger og klimaforandringer, der er med til at begrænse det overskud, der kan fiskes på i henhold til målsætningerne om bæredygtigt fiskeri i medfør af EU's fælles fiskeripolitik.

8.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019

Initiativ og lanceringsdato	Initiativets indhold og opnåede eller forventede resultater
Afgørelse af Kriegers Flak-udbud (8. november 2016) og afgørelse af Vesterhav Syd og Vesterhav Nord-udbud (1. september 2016).	Vattenfall Vindkraft A/S vandt udbuddet for havvindmølleparken Kriegers Flak, med et rekord lavt bud på 37,2 øre pr. kWh, samt for de to kystnære havvindmølleparker, Vesterhav Syd og Vesterhav Nord, med en pris på 47,5 øre pr. kWh. Kriegers Flak skal opføres i Østersøen med en kapacitet på 600 MW og skal stå færdig ved udgangen af 2021. Vesterhav Syd og Vesterhav Nord skal opføres ud for vestkysten. De har tilsammen en kapacitet på 350 MW og skal stå færdige ved udgangen af 2023.
Aftale om udvikling af olie- og gasproduktion i Nordsøen (marts 2017)	Aftalen mellem den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) samt Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti indeholder en sænkelse af skatten på olie- og gasudvinding i perioden 2017-2025 og sikrer investeringer af et tocifret milliardbeløb i olie- og gasudvinding i Nordsøen. Samtidig sikres en fuld genopbygning af Tyra-anlæggende, og der sikres tilbagebetaling af skatterabatten, hvis olieprisen stiger. Aftalen giver dermed mulighed for statslige indtægter op til 26 mia. kr. frem mod 2042 og sikrer fastholdelse samt udvikling af de mange arbejdspladser i olie- og gassektoren.
Fosforlofter (august 2017)	Med ændringen af husdyrbrugloven blev der indført lofter for, hvor meget fosfor fra forskellige gødningstyper (både organisk gødning såsom husdyrgødning og organisk affald m.v. og kunstgødning), der må udbringes på harmoniarealet. Fosforlofterne medfører, at landmændene, som del af deres gødningsregnskaber, også skal udarbejde et fosforregnskab.

Fosforlofterne medvirker til at sikre en bedre udnyttelse af fosfor fra vores husdyrproduktion og til at begrænse risikoen for øget udvaskning af fosfor.

Stemmeaftale om ny støttemodel for vind og sol (teknologineutrale udbud 2018-2019) (september 2017)

I september 2017 indgik den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Dansk Folkeparti en aftale om teknologineutrale udbud for ny vedvarende energikapacitet i form af vindenergi og solenergi i 2018-2019. Ved det første udbud i 2018 lå støtteprisen på 2,27 øre/kWh. Dette er seks gange lavere end den tidligere støtteordning for landvind. Det medførte en udbygning på ca. 200 MW, som var fem gange mere end forventet.

Målrettet kvælstofregulering (januar 2018)

Den målrettede regulering i 2019 blev indført på baggrund af Aftale om målrettet regulering indgået af den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) og Dansk Folkeparti i januar 2018. Den erstatter den målrettede efterafgrøndeordning (2017-18), der fulgte udfasningen af reduktionen af kvælstofnormer til det økonomisk optimale niveau fra 2016.

Danmarks nationale skovprogram (oktober 2018)

Skovprogrammet sætter mål og retning for en bæredygtig udvikling af Danmarks skove. Det tilstræber god balance mellem benyttelse og beskyttelse og understøtter skovens mange forskellige funktioner. Det understikker en række strategiske pejlemærker og finansierede konkrete handlinger, som understøtter den ønskede udvikling. Der er tilrettelagt en proces for løbende opfølgning i samråd med Skovrådet.

Lukning af nordlige Øresund (november 2018)

Den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) besluttede at lukke for nye tilladelser til indvinding af råstoffer i det nordlige Øresund pr. 1. januar 2019. De eksisterende tilladelser udløber senest i 2025, og derefter er nordlige Øresund friholdt for råstofindvinding, hvilket vil komme økosystemet til gavn. Området blev derudover udpeget som beskyttet under EU's havstrategidirektiv.

9. Miljø og sundhed

Miljøets tilstand har betydning for vores sundhed. Faktorer såsom forureninger i luften (kapitel 3) og i vandet (kapitel 5), støj og farlige kemikalier påvirker vores krop negativt og kan i værste fald forårsage alvorlige sygdomme og allergi. Dette kapitel vil fokusere på skadelige kemikalier og vejstøj.

Vi udsættes for skadelige kemiske stoffer igennem hele livet. Nogle stoffer er hormonforstyrrende, allergi- eller kræftfremkaldende og ophobes i kroppen eller overføres til fostre og børn som ammes. Andre stoffer er skadelige i miljøet og hober op i naturen. Ufødte, børn og unge er særligt udsatte for skadelig kemi.

Der mangler fortsat viden om mange af de kemikalier, vi bruger. Vi får dog ny viden hele tiden, og den skal der tages højde for, når vi håndterer og regulerer kemikalier. Det er vigtigt for at undgå, at kemikalierne skader under brug, eller når produkterne, som de er i, skal genbruges eller genanvendes. Samtidig sætter global handel EU's ambitiøse kemikaliereregulering under pres, når vi importerer varer fra tredjelande med mindre skrappe krav.

Vejstøj er et stigende problem. Der er en klar sammenhæng mellem udsættelse for vejstøj og hjertekarsygdomme. Nyere forskning indikerer også sammenhæng med forhøjet risiko for slagtilfælde og diabetes. I 2012 var ca. 725.000 boliger (ca. 1,4 mio. borgere) udsat for vejstøj over grænseværdien. Antallet er samlet set næppe faldet, da vejtrafikken er steget siden 2012, selvom indsatsen mod støj fra 2012-2018 har medført lidt færre støjbelastede boliger langs statsvejene.

9.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019

Initiativ og lanceringsdato	Initiativets indhold og opnåede eller forventede resultater
Ny Fælles Kemiindsats 2018-21 (november 2017)	Politisk aftale mellem den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) samt Socialdemokratiet, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet om at afsætte 284 mio. kr. i perioden 2018-21 til indsatser, der omfatter industrikemikalier, forbruger- og biocidprodukter, fødevarer og fødevarekontaktmaterialer. Aftalen rummer såvel forskning og vidensopbygning som EU-regulering, information og vejledning samt tilsyn og kontrolopgaver. Der er navnlig fokus på beskyttelse af særligt sårbare grupper, oplysning af forbrugere, bidrag til EU's kemikaliereregulering, forbedret kvalitet i virksomhedernes registreringer, forskning og vidensopbygning samt en styrket kontrol.
TÆNK Kemi, Kemiluppen 2017-2019 (november 2016)	Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti aftalte at videreføre Forbrugerrådet TÆNK Kemi og den fortsatte drift og forbedring af applikationen "Kemiluppen". Kemiluppen oplyser om hormonforstyrrende og øvrige uønskede stoffer, således at forbrugerne kan træffe deres valg på et oplyst grundlag.
Kviksølvkonventionen (maj 2017)	Danmark har i 2017 ratificeret den globale Minamata-konvention om kviksølv. Konventionen har til formål at begrænse anvendelse og spredning af kviksølv til miljøet og har fokus på hele livscyklussen – fra udvinning, produktion og forbrug til affaldsfasen.
Statslige støjpuljer i 2018 (januar 2018 og februar 2018)	Der blev i 2018 aftalt og udmøntet to statslige støjpuljer på henholdsvis 45 og 50 mio. kr. til etablering af støjdæmpende foranstaltninger langs upegede motorvejsstrækninger.

10. Produktion, forbrug og affald

Danmark er et af de lande i Europa, der genererer mest husholdningslignende affald per indbygger. Hver dansker producerer knap 800 kg. på et år⁷. Affaldet kunne være undgået til gavn for miljøet, naturen, klimaet og økonomien.

Både ressourceproduktiviteten og genanvendelsen er for lav i Danmark. Affaldsmængden vokser i takt med befolkningen og økonomien⁸. På globalt plan forbruges årligt, hvad der svarer til ca. to jordkloder. Men det ville kræve ca. fire kloder, hvis alle skulle leve, som vi gør i Danmark.

Vi skal væk fra brug-og-smid-væk-kulturen og omstille vores samfund til en cirkulær økonomi med bæredygtigt forbrug og produktion i respekt for vores begrænsede naturressourcer. Det er nødvendigt at forebygge affald, reducere spild, øge genanvendelsen, fremme deleøkonomi og udnytte naturressourcerne bedre. Det er en stor udfordring, som kræver samarbejde på tværs af offentlige myndigheder, med erhvervslivet og med den brede befolkning.

10.1 Iværksatte initiativer og resultater i 2015-2019

Initiativ og lanceringsdato	Initiativets indhold og opnåede eller forventede Resultater
Strategi for cirkulær økonomi og tilhørende politisk aftale (september/oktober 2018)	Strategi for cirkulær økonomi og den tilhørende politiske aftale mellem den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) samt Dansk Folkeparti og Radikale Venstre indeholder i alt 16 initiativer finansieret af 116 mio. kr. Strategien indeholder følgende seks indsatsområder: 1) Virksomhederne som drivkraft for den cirkulære omstilling, 2) data og digitalisering i en cirkulær økonomi, 3) cirkulær økonomi gennem design, 4) nye forbrugsmønstre gennem cirkulær økonomi, 5) et velfungerende marked for affald og genanvendte råvarer og 6) cirkulær økonomi i bygninger og biomasse.
Plastikhandlingsplan og tilhørende politisk foranståelse (december 2018/ januar 2019)	Plastikhandlingsplanen indeholder 27 initiativer finansieret af 50 mio. kr. over 4 år samt en strandoprydningspulje på 16 mio. kr. over 4 år. Blandt initiativerne er etableringen af et nationalt plastikcenter, der bl.a. skal nedsætte et forum for emballageplastik og andre sektorsamarbejder, informationsindsatser over for borgere, forbud mod gratis udlevering af bæreposer og forbud mod tynde plastikbæreposer mv. I forlængelse af plastikhandlingsplanen blev der opnået en politisk enighed mellem den daværende regering (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) samt Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Socialdemokratiet om samarbejde om at nedbringe plastikforurening og fremme cirkulær plastikøkonomi.
Reviderede affaldsdirektiver (maj 2018)	De reviderede direktiver om affald og emballage stiller skærpede, bindende mål for genanvendelse. Genanvendelsen af husholdningslignende affald skal øges til 55 pct. i 2025, 60 pct. i 2030 og 65 pct. i 2035. For emballageaffald skal genanvendelsen stige til 65 pct. i 2025 og 70 pct. i 2030. Senest fra 2025 skal der være indført udvidet producentansvar for emballage, der pålægger producenterne det økonomiske ansvar for at sikre, at markedsførte emballager indsamles og genanvendes. Desuden indføres der krav om særskilt indsamling af bioaffald fra 2024 samt tekstilaffald fra 2025.

⁷ OECD Environmental Performance Reviews: Denmark, s. 42.

⁸ Miljøstyrelsens [Affaldsstatistik](#)

**Engangsplastikdirektiv
(juni 2019)**

Engangsplastikdirektivet medfører et forbud mod en række engangsprodukter af plastik såsom sugerør, bestik, tallerkner og vatpinde. Der indføres samtidig et udvidet producentansvar, der pålægger producenter og importører ansvaret for indsamling, affaldsbehandling og oprydning af produkter såsom udtjent fiskegrej, cigaretfiltere, fødevarebeholdere, drikkebægre og balloner. I praksis bliver producenterne forpligtiget til at betale for indsamlingen og behandlingen af de produkter, der ender som affald og smides i det offentlige rum. Direktivet medfører desuden yderligere forpligtelser. De omfatter bl.a. krav om produktmærkning og produktkrav, der betyder, at låg på drikkevarebeholdere af plastik ikke må kunne adskilles fra beholderen. Dertil kommer krav til brug af genanvendt plastik i drikkeflasker.

Natur- og Miljøpolitisk redegørelse

Miljø- og Fødevareministeriet
Slotsholmsgade 12
1216 København K

www.mfvm.dk